

Advies betreffende een verzoekschrift tot nietigverklaring van de definitieve vaststelling van het afbakeningsgebied van VEN 1ste fase

Nummer : Advies IN.A.2004. 21
Uw kenmerk: MLB/NA/RS/2004/8 av
Datum : 20 februari 2004
Auteurs: Eckhart Kuijken, Griet Ameeuw
Vragen naar : *Griet Ameeuw, 02/558.18.15, griet.ameeuw@instnat.be*
Geadresseerde : Meester Martyn en AJD tav Th. Van Pee
Aantal bladzijden : 6

Betreft: Advies betreffende het verzoek tot nietigverklaring, Vlaams Gewest t/ CVA Den Hul, Besluit van de Vlaamse Regering van 18/7/2003: Definitieve vaststelling van het afbakeningsplan voor grote eenheden natuur en grote eenheden natuur in ontwikkeling van kaartblad 3.

Geachte Meester Martyn,

Op vraag van de Afdeling Juridische Dienstverlening van het Vlaams Gewest sturen wij u enige gegevens met betrekking tot het hierboven genoemde afbakeningsplan, meer bepaald voor het gebied betreffende bezwaar 1242 van het openbaar onderzoek.

Dr. Eckhart Kuijken
Algemeen directeur

1. Bestreden Beslissing

(zie verzoekschrift tot nietigverklaring):

Opname van een woonhuis met bijhorende gronden, gelegen te Knokke-Heist, Boslaan 43, gekend ten kadaster sectie K, nummers 46d en 34c in het VEN

2. Motivatie tot opname in het Vlaams Ecologisch Netwerk

I. Algemeen

Het gebied GEN 105 bestaat uit het slikken- en schorregebied van het Zwin, een aaneenschakeling van grotere duincomplexen en een deel van de Nieuwlandpolders. Inbegrepen zijn het strand ter hoogte van het Zwin en de Zwinbosjes en de duinpolderovergangen. Zodoende is de volledige sequentie strand-duinen-schor-fossiele strandvlakte-polders opgenomen in de GEN.

In de Nieuwlandpolders wordt het 'skelet' van het afgebakende gebied gevormd door de open, brakke kreken en brakke watergangen, naast de polderdijken. Aansluitend daarop zijn geulgronden en oude kleiputten opgenomen evenals, in de Willem-Leopoldpolder, aansluitende hogergelegen gronden. Zodoende omvat dit GEN in de polders, in een functioneel, samenhangend geheel, de volledige zout-zoet- en droog-nat-gradiënt, en de bodemkundige gradiënt van geulgronden tot schorggronden (met kalkrijke bodem).

Dit hele gebied is uitzonderlijk belangrijk omwille van de relatief grote oppervlakte van de deelgebieden en de grote verscheidenheid aan milieutypes en omdat hier een grote aaneengesloten eenheid van de kust tot ver in de polders kan ontwikkeld worden. Bepalend voor de verscheidenheid zijn de genoemde overgangen van strand (met lokaal voorduinen) over duinen tot polder. De overgangen droog-nat in een voedselarm en kalkrijk terrestrisch milieu, gekoppeld aan het karakteristieke duinreliëf en de aanwezigheid van een zoetwaterlens liggen aan de basis van de variatie in milieumomstandigheden binnen de duinen. Daarbovenop komt lokaal de voor de duinen karakteristieke dynamiek van verstuiving. Het microreliëf in de polders geeft aanleiding tot op korte afstand sterk verschillende milieumomstandigheden, met de hoger genoemde gradiënten. De kreken, watergangen, sloten en laaggelegen delen van de polders staan daarbij onder invloed van zilt grondwater. De gehele kustzone vormt een belangrijke vogeltrekroute.

De afbakening van deze gebieden als GEN moet, complementair met en aanvullend op de vigerende gewestplannen en het duinendecreet, de natuurfunctie van de duinen en kustmilieus bevestigen en een definitief halt toeroepen aan de vermindering van het duinareaal en aan de versnippering ervan. Het biedt daarop de kans om de bestaande natuurgebieden functioneel-ecologisch met elkaar te verbinden door de uitbreiding van de reservaten, door een natuurgericht beheer buiten de reservaten en waar mogelijk door actieve ontsnipperingsmaatregelen (opheffen van barrières). Het opnieuw ecologisch tot uiting brengen van de gradiënt strand-duin-polder staat hierbij voorop.

Het gebied sluit in Nederland aan bij de gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur rond het Zwin, de Passageule en Sint-Anna-ter-Muiden. Afstemming van visievorming, beheer en inrichting, in functie van de vorming van een groot, grensoverschrijdend natuurgebied is wenselijk. Dit kan onder meer een uitbreiding van de mariene invloedzone inhouden, waarbij de Willem-Leopoldpolder betrokken wordt en waarmee meer natuurlijke geomorfologische processen in het Zwingegebied worden nagestreefd.

Het GEN-gebied bevat delen van het Habitatrichtlijngebied (richtlijn 92/43/EEG), BE2500001 'Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin' dat is aangemeld (Beslissing van de Vlaamse Regering van 4 mei 2001 en BVR van 24 mei 2001) omwille van onderstaande habitats (bijlage I) en soorten (bijlage II). De betreffende percelen maken deel uit van een ruimer geheel (naar het noorden toe ligt het Koningsbos) en bestaan uit biologisch zeer waardevol duinbos. De betreffende percelen bevatten overwegend het habitatype 2180: Beboste duinen van het atlantische kustgebied.

Beschrijving 'Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin'

Habitats

- 1130 Estuaria
- 1140 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
- 1310 Eénjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia*-soorten en andere zoutminnende planten
- 1320 Schorren met slijkgrasvegetaties (*Spartinion*)
- 1330 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
- 2110 Embryonale wandelende duinen
- 2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* (witte duinen)
- 2130(+) Vastgelegde duinen met kruidvegetaties (grijze duinen)
- 2150(+) Eu-atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Galluno-Ulicetea*)
- 2160 Duinen met *Hippophae rhamnoides*
- 2170 Duinen met *Salix arenaria*
- 2180 **Beboste duinen van het Atlantische kustgebied**
- 2190 Vochtige duinvalleien
- 3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met bentische *Characeeën*vegetatie

Amfibieën en reptielen

- 1166 *Triturus cristatus* Kamsalamander

Invertebraten

- 1014 *Vertigo angustior* Nauwe korfslak

Planten

- 1614 *Apium repens* Kruidmoerascherm

Beboste duinen van het atlantische kustgebied
--

Natura 2000 code: 2180

Beschrijving

Dit habitat bestaat uit natuurlijke of semi-natuurlijke bossen van kustduinen, met een goed ontwikkelde bosstructuur en een aantal typische bossoorten. Duinbossen omvatten ook pionierstadia en open bossen. De handleiding vermeldt expliciet dat dit habitattype ook semi-natuurlijke bossen omvat die spontaan zijn ontwikkeld uit oude aanplantingen.

Deze bossen komen voor in de binnenduinen, in valleien waar voldoende beschutting tegen de zeewind wordt geboden. Verschillende bostypes worden hieronder samengebundeld waaronder:

- eikenbostypes van het Quercion, op ontkalkte duinen (door Van Der Werf Duin-eikenbos Convallario-Quercetum dunense genoemd);
- open pionierbossen met Berk en Meidoorn (door Van Der Werf Duin-berkenbos Crataego-Betuletum genoemd) of wilg (in duinpannen);
- mengbossen van Es, eik, Olm en Gewone esdoorn op niet-ontkalkte duinen. Deze laatste worden in een aantal Vlaamse publicaties onder het *Violo odoratae-Ulmetum* van Van Der Werf gekatalogeerd.

Het Calmeynbos in De Panne (Marc De Vos)

Natuurlijke duinbossen komen in Vlaanderen slechts nauwelijks voor. Geheel spontane bosvorming treedt in de Vlaamse duinen slechts sinds enkele tientallen jaren op zodat er weinig typische bossoorten in de ondergroei aanwezig zijn. Daarnaast werden in het verleden een aantal bebossingsprojecten uitgevoerd, die vervolgens spontaan evolueerden. Hierdoor komen er wel verscheidene semi-natuurlijke bossen voor die onder dit habitattype vallen. Floristisch gezien vertonen de Vlaamse duinbossen een grote gelijkheid met (Duindoorn)struwelen, waaruit ze vaak ontstaan. De meest typerende soorten zijn Witte Winterpostelein, Heggerank, Duinriet, Jacobskruiskruid, Dauwbraam, Veldhondstong en Wilde kamperfoelie. Verder komen in de duinbossen ook Knopig helmkruid, Zandzegge, Lelietje-der-dalen, Speerdistel, Hondsdraf, Wilde hyacint, Dagkoekoeksbloem, Kruipende zenegroen, Grote keverorchis, Gewone salomonszegel en Gewone hoornbloem voor. Op iets vochtigere, humusrijkere, plekken treden soorten van natte, matig voedselrijke standplaatsen op de voorgrond. Voorbeelden van recent verschenen bossoorten zijn Bosbingelkruid en Wilde narcis.

Gewone vlier, Duindoorn, Eenstijlige meidoorn, Wilde liguster, Kardinaalsmuts, Hondсроos, Egelantier, Duinroos, Aalbes, Zwarte bes en Kruisbes treden frequent op in de struiklaag. Zachte en Ruwe berk, Ratelpopulier, Witte abeel, Grauwe abeel en Wilg verschijnen in het pioniersstadium en later nemen Gewone es, eik, Gladde iep, en Gewone esdoorn de dominantie in de boomlaag over. Gewoon dikkopmos, Groot laddermos en Fijn snavelmos zijn de meest voorkomende soorten in de moslaag. Op lichtrijke plaatsen komt Duinklauwtjesmos voor.

Duinbossen hebben een rijke paddestoelenflora met een hoog aandeel zeldzame soorten. Soorten zoals Parelhoenchampignon, Veelkleurige zalmpaat, Tepelaardster en Zeedenmycena komen alleen in Duinbossen voor, en dan nog voornamelijk in de naaldhoutbestanden, terwijl soorten van oude humusrijke bossen ontbreken. Ook de korsmossenflora is zeer rijk en telt veel zeldzame soorten: *Usnea filipendula* en *Cetraria pinastri* komen in Vlaanderen vrijwel alleen voor in het kustgebied.

De min of meer recente bosontwikkeling leidde tot een sterke uitbreiding van het aantal broedvogels. De huidige kustbossen zijn avifaunistisch reeds grotendeels vergelijkbaar met vele binnenlandse landschappen, met soorten als Boomklever als meest recente kolonisatoren. Bijzondere soorten zijn o.a. Draaihals, Wielewaal, Kleine barmsijs en belangrijke populaties Nachtegaal. Deze bossen hebben een rijke landslakkenfauna met zeldzame soorten als *Balea perversa*, *Vertigo pusilla* en de Zeggekorfslak. Ook Eikelmuis komt er voor.

Milieukarakteristieken

Dit habitat omvat zowel duinbossen op kalkhoudende als ontkalkte en zowel op natte als op droge gronden. Het kenmerkende aan de bodem is dat het steeds gaat om een jonge bodem die nauwelijks of geen profielontwikkeling vertoont en humusarm is. De duinbossen komen voor in (jonge) binnenduinen en in valleien die voldoende beschutting bieden tegen de zeewind.

Verspreiding

In Vlaanderen komen geen grote oude duinbossen voor. De oppervlakte van beboste duinen bedraagt circa 625 ha. De oudste voorbeelden, o.a. delen van het Westhoekreservaat, gaan terug op aanplantingen van de 18e eeuw. Meer voorkomend zijn voorstadia van oude bossen, zoals Carbourg, Koningsbos en Doornpanne. Meestal wijzen deze in de richting van het duin-berkenbos. De vochtige variant is matig ontwikkeld in het Hannecarbos en Calmeynbos (een mengbos met Eik, Es, Olm en Esdoorn). De droge variant is vrij goed ontwikkeld in de eikenbestanden van de duinbossen in De Haan. Gedeelten van het Westhoekreservaat en de Zwinbosjes zijn Duin-eikenbos en Duin-berkenbos.

Bedreigingen

- Atmosferische luchtverontreiniging is schadelijk voor de typische korstmossamenlevingen;
- degradatie door intensieve recreatie, of door intensieve bosexploitatie. Ook jaarrond begrazing van het bos leidt reeds bij lage dichtheden tot degradatie;
- floravervalsing en overwoekering door exoten is een zeer belangrijk probleem in dit vegetatietype, gezien de bodem er zeer geschikt is voor de kieming van uitheemse soorten (oa. spontane inzaaiing van vreemde planten uit aangrenzende tuinen);
- verlies aan soorten door zeer beperkte oppervlakte en versnippering; een belangrijke oppervlakte potentieel natuurlijk duinbos is momenteel ingenomen door aanplanten van exoten zoals Oostenrijkse den;
- ontbossing en versnippering;

Regulier beheer

Natuurlijke duinbossen vragen in principe geen beheer. Hak- of middelhoutbeheer is mogelijk. Verder is kleinschalig, duurzaam multifunctioneel bosbeheer mogelijk. Bij de natte variant is elke vorm van exploitatie ongunstig omwille van de gevoeligheid en hoge zeldzaamheid. Een zoneringsplan van de recreatie is aangewezen. Dit bostype is gevoelig voor overbegrazing. Een zeer extensieve begrazing is mogelijk indien de oppervlakte minimaal 100 ha bedraagt en indien minimum 1/3 open en voldoende rijke grasgronden mee ingerasterd worden in combinatie met het inlassen van dichtheidsfluctuaties en/of verjongingsperiodes.

Herstel- en ontwikkelingskansen

Spontaan herstel en ontwikkeling is mogelijk vanuit bestaande aangeplante bossen of natuurlijke successie van duinstruwelen. Op plaatsen met naaldhout kan men ze ontwikkelen door een omvormingsbeheer van naaldhout naar loofhout. Herstel van aaneengesloten eenheden door areaaluitbreiding en verbinding van bestaande bossen. Het uitwendig beheer moet vooral streven naar het herstel van de watertafel en het weren van expansieve exoten.

Overeenkomstige eenheden in andere ecologische indelingen

Corine: 16.29 Wooded dunes of the atlantic coast

BWK: qd (zuur duinbos), , ru (ruderaal olmenbos), rud (ruderaal olmenbos aan de duinrand), en eventuele andere opgaande loofbossen in de duinen en sf (vochtig wilgenstruweel op voedselrijke bodem) in de duinen.

Vlaamse natuurtypen: Droog Eikenbos van ontkalkte/kalkarme duinen

Andere studies: Convallario-Quercetum dunense (Van Der Werf 1991); Crataego-Betuletum pubescentis (Van der Werf, 1991); Viola odoratae-Ulmetum (Van Der Werf 1991)

Wettelijke bescherming

Bosdecreet van 13 juni 1990 (B.S., 28 september 1990), laatst gewijzigd bij decreet van 17 juli 2000: Verbod op ontbossing

Vegetatiebesluit (BVR van 23 juli 1998, B.S. 10 september 1998): algemeen verbod op vegetatiewijziging voor zuur duinbos (qd)

Decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (B.S. 28 februari 1991): de opbrenging van dierlijke mest op andere grond dan cultuurgrond is verboden, behalve het opbrengen van stalmest in het kader van de bemesting van de plantput bij aanplantingen langs wegen of bij bosaanplanting. Het is verboden dierlijke mest, andere meststoffen en chemische meststoffen te lozen of te storten in openbare rioleringen, in oppervlaktewateren alsmede op openbare wegen, bermen en alle plaatsen andere dan cultuurgronden (zie art 16 voor nadere bepalingen).

Literatuur

- Bal D, Beijer H, Hoogeveen Y, Jansen S en van der Reest P.(1995). Handboek natuurdoeltypen in Nederland. Rapport IKC Natuurbeheer: nr: 11. Wageningen: Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer, 1995:408
- Durwael L, Roelandt B, De Keersmaeker L, Lust N.(2000). Beschrijving van de natuurtypen in Vlaanderen: Bossen. Gent: Laboratorium voor bosbouw, 2000:121
- Stortelder AHF, Schaminée JHJ, Hommel PWF.(1999). De vegetatie van Nederland. Deel 5: ruigten, struwelen, bossen. Uppsala: Opulus, 1999:376
- Vandekerckhove K.(1998). Criteria voor de selectie van bosreservaten in functie van een betere kadering van de Vlaamse bosreservaten in een Europees netwerk. Geraardsbergen: IBW-mededelingen 1998(3), 1-114
- Vandekerckhove K, De Keersmaeker L.(2000). Advies van het IBW betreffende bossen in de Habitatrictlijngebieden. Geraardsbergen: IBW-rapport Bb R2000.03
- Van Der Werf S.(1991). Natuurbeheer in Nederland; Deel 5: Bosgemeenschappen. Wageningen: Pudoc, 1991:375

II. Specifiek

De betreffende delen van bovenstaande kadasterpercelen liggen in Natuurgebied volgens het vigerende gewestplan (code 0701). De grens van de afbakening van VEN 1ste fase volgt overwegend ook de grens van het Natuurgebied. Er werden noch woningen noch andere bestemmingen (zoals woonpark waarvan sprake in het verzoekschrift) opgenomen in dit deelgebied van ven1ste fase. De afbakening gebeurde niet op kadasterschaal (1/2500), maar op de officiële schaal van het gewestplan (1/25.000).

3. Besluit

De ecologische waarde van het gebied, de ruimtelijke conformatie van de afbakeningen, de bepalingen van het Decreet Natuurbehoud en de aanmelding als habitatrictlijngebied, ondersteunen de opname als gebied van het Vlaams Ecologisch Netwerk.